

Motion till riksdagen 2021/22:4007

av **Christer Nylander m.fl. (L)**

Idrott för frihet och hälsa

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att implementera reformer och åtgärder som möjliggör en omstart för idrottsrörelsen efter pandemin och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för idrottsrörelsen genom att särskilt fokusera på långsiktighet vad gäller villkor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt granska och utvärdera utformningen av de villkor och regler som reglerar idrottsrörelsens möjlighet att erhålla offentligt stöd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt prioritera reformer för att stärka möjligheten och tillgången till idrottsaktiviteter för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa villkor att samhällsplanering alltid ska beakta behovet av särskilda ytor för idrottsutövning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera de lagar, balkar, riktlinjer och förordningar som på grund av regler för buller hindrar utövning av idrottsaktiviteter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta ett arbetsorgan som får medel i syfte att förbättra tillgängligheten på anläggningar för idrottsaktiviteter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om friluftsliv och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har goda förutsättningar att gå i bräschen för en idrottspolitik som främjar social gemenskap, inkludering, glädje och hälsa. För Liberalerna är idrottsrörelsen en betydelsefull och stor del av det svenska civilsamhället. Runtom i hela landet samlas flera miljoner medlemmar i tiotusentals föreningar under ledning av hundratusentals ideella ledare. Det är en otrolig kraft för vårt land, en kraft som bidrar med mycket gott för såväl individer som samhället.

Liberalerna menar att idrottspolitiken ska syfta till att stärka det fria och ideella föreningslivet i Sverige. Som alla delar av civilsamhället finns det en stor utvecklingspotential inom idrottspolitiken. Liberalerna menar att goda initiativ inom idrottsrörelsen bör mötas av goda villkor från statens sida. Det kan exempelvis handla om insatser för att öka tillgängligheten, så att fler kan delta i idrottsrörelsen. Samtidigt menar vi att de avarter och negativa sidor som de facto existerar ska mötas av åtgärder.

En omstart för idrottsrörelsen

Civilsamhällets och idrottsrörelsens speciella karaktär gör att politiken måste utformas med både varsamhet och beslutsamhet. Det förutsätter att det bedrivs en idrottspolitik som aktivt utformas efter de problem och utmaningar som finns här och nu men parallellt även förmår att se vikten av långsiktighet. Pandemin har haft en betydande påverkan på idrottsrörelsens förutsättningar och grad av deltagande. Som exempel kan nämnas att deltagandet i form av aktivitetsnivå för barn och ungdomar inom organiserad idrott år 2020 var en femtedel lägre jämfört med året innan. Liberalerna menar att det fortsatt finns ett behov av åtgärder och reformer som kan bidra till en omstart för idrottsrörelsen.

Vikten av en omstart för idrottsrörelsen förtar dock inte behovet av att samtidigt prioritera arbetet med att förbättra förutsättningarna utifrån ett långsiktigt perspektiv för idrottsrörelsen. Genom reformer som motverkar instrumentalisering och pekpinnar stärks idrottsrörelsens förutsättningar långsiktigt, och dess förmåga att hantera hastigt uppkomna kriser kan komma att stärkas.

Stat, region och kommun kan naturligtvis inte avstå från att se till att lagar och regler följs. Lagen gäller alla lika och den som tar emot ett offentligt stöd måste leva upp till en hög standard och visa god etik. Jämställdhet, mänskliga rättigheter och demokrati ska råda, men så långt som det är möjligt ska det offentliga låta idrottsrörelsen ha frihet under ansvar. Vi menar att det är ett förhållningssätt som stärker både idrotten, civilsamhället och värderingarna som ett gott samhälle vilar på.

Stödet till svensk idrott ska vara fortsatt starkt. Det statliga idrottsstödet spelar en avgörande roll för svensk idrott och är en viktig förutsättning för föreningarnas möjlighet att bedriva och utveckla en barn- och ungdomsverksamhet som är tillgänglig för alla. Ett stabilt och långsiktigt stöd till idrottsrörelsen gör att man kan behålla den omfattande föreningsverksamhet som bedrivs i alla landets kommuner.

Det behövs en samlad översyn av de regelverk som finns kring offentligt stöd för idrotten, inklusive särregler i skattesystemet. En sådan översyn bör sikta på fortsatt frihet under ansvar, goda ekonomiska villkor och minskad byråkrati men också vara tydlig med vilka värderingar som inte kan tolereras i verksamheter som får offentligt stöd. Det statliga stödet fördelas via Riksidrottsförbundet (RF), som under senare år har fått större frihet att självt besluta om vilka prioriteringar som bäst gagnar idrotts-

rörelsens utveckling. Liberalerna är dock av uppfattningen att fördelningen av stödet i högre utsträckning bör beakta vikten av jämställdhet mellan flickor och pojkar, inte minst då fördelningen av resurser har gått till pojkars idrottande i betydligt högre utsträckning än flickors.

Liberalerna anser att statens idrottspolitik bör innebära tydligt formulerade mål och en skarp uppföljning av målen. Endast i undantagsfall, till exempel då det är uppenbart att idrotten inte lever upp till de mål som riksdagen har formulerat, bör enligt vår uppfattning öronmärkta stöd kunna övervägas. Liberalerna utesluter alltså inte att tillfälliga undantag görs från principen om generella anslag; detta ska dock ske med stor försiktighet och strävan ska vara att öronmärkta satsningar snarast möjligt ska ingå i det fria anslaget.

Ett område där Liberalerna den närmaste tiden ser behov av öronmärkning är stödet till idrott för personer med funktionsnedsättning. En enig riksdag har vid flera tillfällen tydligt markerat att ett mål för statens stöd till idrotten är idrott för alla. I riksdagens målformulering nämns särskilt personer med funktionsnedsättning. Idrott för personer med funktionsnedsättning är fortfarande satt på undantag och sker ofta som en verksamhet skild från andra. Liberalerna menar att det arbete som Riksidrottsförbundet har påbörjat i syfte att verka för ökat deltagande i idrottsaktiviteter bland personer med funktionsnedsättning måste påskyndas, då nivån på deltagandet i denna grupp ännu är betydligt lägre jämfört med genomsnittet. Därtill uppger även Riksidrottsstyrelsen att pandemin har slagit särskilt hårt mot just denna målgrupp, vilket bland annat kan bero på att många personer med funktionsnedsättningar tillhör en riskgrupp eller förutsätter tillgång till anläggningar som periodvis stängts ner för att förhindra smittspridning.

Idrott och aktiviteter måste få plats i samhället

Det är viktigt att framhålla att idrotten har ett egenvärde i sig. Samtidigt ska man inte sticka under stol med att idrotten medför flera positiva effekter för individens hälsa och välmående samt för sammanhållningen och gemenskapen i samhället. Liberalerna menar att det är individen själv som bär det huvudsakliga ansvaret för sin hälsa. För barn och unga är självfallet föräldrarnas betydelse stor, inte minst deras ansvar att tillgodose sina barns vilja och förutsättningar att delta i idrottsverksamhet.

Genom det gemensamma skolväsendet finns det naturligtvis en stor inbyggd potential i och med att skolan ger alla barn och unga en möjlighet att utvecklas i ämnet idrott och hälsa. Det är ett betydelsefullt inslag i skolverksamheten, inte minst då många elever både uppskattar och gynnas av att få möjlighet till rörelse och idrottande under skoldagen. Liberalerna menar vidare att det är av stor vikt att skapa bättre förutsättningar för fler att bli motiverade genom att nå framgång i skolan, även de elever som finner de teoretiska ämnena särskilt svåra. Därför vill vi se en översyn av skolämnet idrott och hälsa i syfte att minska betoningen på teoretiska förmågor i ämnets kunskapskrav, för att i stället låta ämnet renodlas med ökat fokus på idrott. En vidare utveckling av resonemanget återfinns i Liberalernas skolpolitiska motion.

Det finns stora möjligheter i ett närmande mellan idrott och skola. Det är inte minst av vikt att motverka skillnader, som exempelvis möjlighet till fysisk aktivitet och kunskap om hälsosamma vanor, mellan barn. Liberalerna har i regeringsställning ökat antalet undervisningstimmar i idrott och hälsa. Liberalerna menar dock att det inte bara handlar om den styrda undervisningen; särskilt för de yngre barnen har exempelvis den fysiska skolmiljön en stor betydelse. Alla elever ska ha tillgång till skolgårdar som

främjar den spontana rörelsen och tillvaratar elevernas vilja att initiera och delta i aktiva lekar.

Idrottsrörelsen har noterat att många barn rör på sig för lite. I den ordinarie verksamheten möter Riksidrottsförbundet 159 000 barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning oavsett ålder som dagligen deltar i idrottsaktiviteter. Tillsammans med Svenska spel har förbundet startat projektet ”Framåt för fler i rörelse!”, som syftar till att öka antalet fysiskt aktiva barn och ungdomar och på så vis motverka en stillasittande livsstil. Projektet består även av satsningen ”Tillsammans för fler i rörelse!” som genom sponsringsavtal med specialidrottsförbund syftar till att även öka aktivitetsnivån hos barn och unga med funktionsnedsättningar. Genom att också involvera specialidrottsförbunden vill man främja rörelse och folkhälsa i sig men naturligtvis också bredda basen för rekrytering till idrott. Denna breda ansats är välkommen och kan understödjas på många sätt också från övriga samhället, till exempel i planeringsprocessen vid bostadsbyggande.

En viktig förklaring till Sveriges idrottsliga framgångar är att vi historiskt har haft en god tillgång till idrottsanläggningar och idrottsmiljöer. Den starka urbaniseringen har dock inneburit att det har skapats en brist på idrottsytor i de växande städerna. Enligt en undersökning från Riksidrottsförbundet från 2018 är det endast 45 procent som har gjort en analys av tillgången till idrottsanläggningar och idrottsmiljöer, och bara 35 procent har en långsiktig utvecklingsplan för idrottsanläggningar och idrottsmiljöer.

Behovet av nya bostäder är stort i många kommuner. Det innebär en naturlig strävan efter att förenkla och snabba på byggprocesserna. Denna avreglering välkomnas av liberaler. Men i iveren att bygga nya bostadsområden, förtäta i de växande städerna och effektivisera markanvändandet är det lätt att idrottsytor prioriteras ner och att utrymmet för lek och rörelse minskar. När bostadsområden och infrastruktur planeras måste det ske med människan i centrum. Idrottsytor och grönområden har på många sätt en positiv effekt på samhället och miljön. De fungerar också som mötesplats och samlingspunkt i samhället.

Idrotten och behovet av idrottsytor måste komma in tidigare i samhällsplaneringen. Boverket behöver därför få i uppdrag att ta fram en vägledning till kommunerna kring hur de ska arbeta med att få in idrottsytor för såväl organiserad som spontan idrott i sina planprogram. Uppdraget bör ske i nära samarbete med SKL, Riksidrottsförbundet och eventuella andra intressenter.

Förtätning av städerna har också inneburit en ökad risk för konflikt mellan olika intressen. Under de senaste åren har flera domstolsprövningar lett till inskränkningar av möjligheten till idrottsutövande kopplade till buller. Det finns flera exempel där ljud från barns fotbollsspelande eller tennis har klassats som buller. Det nuvarande regelverket innebär att ett flertal idrottsanläggningar hotas av nedläggning eller kraftiga inskränkningar i verksamheterna. I huvudsak är det idrottsanläggningar i tätorterna, områden där det redan i dag råder stor brist på anläggningar, som drabbas när bullerreglerna inte är anpassade efter dagens krav. Det försvårar för föreningslivet att bedriva och utveckla verksamheten samt erbjuda ännu fler barn och unga möjlighet att ta del av en fysiskt aktiv fritid och den gemenskap som föreningslivet innebär. Naturvårdsverkets allmänna råd behöver uppdateras efter dagens förutsättningar. Buller från fotbollsplaner, tennisplaner och andra idrottsanläggningar kan inte likställas med industribuller.

Utvecklingsfunktion för idrotts- och fritidsanläggningar

De senaste decennierna har det i Danmark och Norge skett en utveckling i synen på idrottsanläggningar som strävar efter att vara i takt med medborgarnas förändrade idrotts- och motionsvanor. För att underlätta en sådan utveckling har man samlat nationell kompetens och dessutom utformat bidrag i syfte att stärka innovation och initiativ till funktionsinriktad idrottsanläggningsutveckling.

Den så kallade LOA-fonden (Lokal og Anlaeggningsfonden) i Danmark arbetar strategiskt med att utveckla såväl byggnader som utemiljöer. Syftet är att använda ytor mer kreativt och effektivt. Ett mål är att utforma ytor som är mer flexibla, mindre specifika och mer framtidssäkra. Man behöver inte bygga en gymnastik- och en handbollshall bredvid en sal för gymnastik för att några år senare konstatera att även en lokal för padeltennis behövs.

Det behövs en samlad nationell kompetens också i Sverige för att bidra till en ineffektivitet vid skapandet av nya anläggningar för idrott, fysiska aktiviteter samt kultur och fritid. Liberalerna vill se en utvecklingsfunktion för att möta behovet av inspiration, kunskapsutveckling, kunskapspridning och rådgivning till kommuner, ideella föreningar, myndigheter och andra samhällsfunktioner avseende anläggningar. Utvecklingsfunktionen bör även bidra till att anläggningarna blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning, för såväl utövare som publik.

Stoppa matchfixning

Matchfixning har på senare år vuxit till att bli ett stort hot mot tävlingsidrotten. Pengospel förekommer långt ner i divisionerna och det är svårt för enskilda föreningar att motarbeta matchfixning. Att sådant fusk strider mot idrottens grundläggande värderingar är uppenbart. Det är också så att matchfixning eller misstanke om matchfixning riskerar att undergräva intresset för idrotten. Därutöver finns en koppling till organiserad brottslighet, vilket gör matchfixning till ett problem som inte bara rör idrotten. Rent spel ska råda.

Sedan ett år tillbaka finns en ny spelreglering på plats i Sverige. Liberalerna vill att aktörerna inom ramen för denna reglering också tar ansvar för sådant som inte regleras. Det gäller regler för reklam, men det gäller också matchfixning. Bäst vore om spelbolagen själva tog initiativ inom området och tog fram gemensamma riktlinjer. Sådana kan till exempel handla om att inte erbjuda spel på matcher i lägre divisioner eller om att kraftigt reducera utbudet av spelbara objekt. Det är svårare att fixa slutresultat i allsvenskan än att fixa så att bortalaget får nästa hörna i en match i division 5. Den skadliga matchfixningen skulle få betydligt mindre möjligheter om man fick på plats sådana begränsningar.

Friluftsliv för fler

Under pandemin har många upptäckt friluftslivet som möjlighet till motion och rekreation. Tillgången till Sveriges 30 nationalparker och mer än 5 000 naturreservat är viktig för friluftsliv och turism. De statliga lederna i fjällen och vandringsleder i skyddade områden ger tillgänglighet och förutsättningar för friluftsliv och naturturism. Det är viktigt att nya fjäll- och vandringsleder anläggs och gamla anläggningar rustas upp. Friluftslivet kan betyda mycket för hur vi mår. Utevistelse och upplevelser i natur

kan påverka både kropp och själ positivt. Ökat stillasittande och ändrade matvanor kan leda till ökad ohälsa som även påverkar barn och ungdomar.

Möjligheten att utöva friluftsliv påverkas av olika faktorer. Många människor kan sällan eller aldrig ta steget ut i naturen i utvecklingen av urbana miljöer där tätortsnära natur saknas. Långa avstånd och transporter begränsar möjligheten. När städer växer kan gröstrukturen ofta prioriteras bort, krympa och splittras upp, vilket påverkar tillgången. Kommunerna, men även regioner, spelar en viktig roll i samhällsplaneringen. Det kan handla om ökad tillgänglighet till grönområden och planering för att värna naturområden som är viktiga för friluftslivet. Den tätortsnära naturen är särskilt viktig, likaså tillgången till stränder.

Våra levnadsvanor grundläggs tidigt. Friluftsliv är också en fråga om folkhälsa. Det handlar om fritidsaktiviteter, motion och möjlighet till rekreation. Människors livsmiljöer har stor betydelse för hälsan och utemiljöernas utformning får sällan tillräcklig uppmärksamhet. En god närmiljö kan fungera som plats för återhämtning och rekreation och fylla en viktig funktion för att bidra till en god och jämlik hälsa. Barn som från tidig ålder ges möjlighet att vistas i naturen kan bli mer positiva till att utöva friluftaktiviteter. Detta kan i sin tur skapa ett intresse för naturen i ett större sammanhang och för en hållbar livsstil. Även årsrika personers tillgänglighet till friluftsliv är viktig. Möjlighet till utevistelse kan påverka hälsan både fysiskt och psykiskt. Att främja ett aktivt liv och ett socialt liv bidrar till folkhälsa. Tillgängligheten för individer med funktionsvariation är särskilt viktig att uppmärksamma.

Tillgång till natur, som inkluderar tillgängliga grönområden, skapar förutsättningar för besök, vilket är viktigt sett till hälsoaspekter. Möjligheten att vistas i naturen nära sitt boende ökar tillgängligheten och minskar behovet av transporter. Folkhälsan påverkas av stillasittande, övervikt och matvanor och den psykiska ohälsan bör uppmärksammas. Fysisk aktivitet, idrott, lek och friluftsliv är bra för folkhälsan och främjas genom att man skapar och bevarar parker och grönområden, utvecklar idrotts- och lekplatser och planerar gång- och cykelvägar.

Allemansrätten är viktig och bör värnas. Allemansrätten ger förutsättningar för vistelse i skog och mark. För att allemansrätten ska kunna upprätthållas behövs tillgänglighet för friluftslivet både på stränder och i marker i övrigt. En översyn av hur allemansrätten kan stärkas är angelägen och allemansrätten bör uppmärksammas specifikt vid stadsplanering i tätorter och storstäder. Den geografiska närheten i sig är viktig för att främja fysisk aktivitet i olika former för både barn och vuxna.

Friluftslivets status i samhället bör stärkas. Människor bör ges möjlighet att utöva friluftsliv idag och i framtiden. Det civila samhället verksamt inom friluftslivet är viktigt och bidrar till utvecklingen. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Christer Nylander (L)

Nina Lundström (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avci (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Mats Persson (L)

Allan Widman (L)